

така също и съ другитѣ планини на полуострова. Той образува също и вододѣлъ между тракийската равнина и софийската котловина, следователно, между притоцитѣ на Марица и Дунава. До Балканитѣ той се допира чрезъ една низка седловина (835 м.), презъ която става преминаването отъ Златица за София. При мѣстото, дето той се отдѣля отъ Рилскитѣ планини, се намиратъ изворитѣ на Марица и до тѣхъ проходѣтъ (1037 м.), презъ който минавала нѣкога цѣлата търговия между Рагуза, Сърбия, Албания и Цариградъ. Малко на изтокъ отъ своитѣ извори Марица минава презъ *Момина-клисура* (Кжзъ-дербендъ) между Ихтиманския гребенъ и Родопа, и тече въ тракийската равнина. Сега презъ тия два прохода води пжтьтъ отъ Самоковъ за Т.-Пазарджикъ. Презъ Ихтиманския гребенъ минува най-важниятъ пжть на полуострова — отъ Цариградъ за Бѣлградъ. Който пжтува отъ Тракия, върви отначало задъ селцето Вѣтрень (Хисарджикъ) презъ една клисура, дълга 3 часа пжть, наричана *Succi* у римлянитѣ, сега *Траянови врата* или *Капуджикъ* (809 метра). Съ това име проходѣтъ е нареченъ поради знаменититѣ римски врати при старитѣ укрепления (кули и напрѣчни стени) на самия връхъ; турцитѣ сж унищожили тоя паметникъ на древността презъ 1835 година³¹. Около 5 километра по-на западъ Траяновитѣ врата могатъ се обходи, като се мине презъ *Сулу-дербендъ* (тур. воденъ проходъ), който се намира на 126 метра по-надолу при планината, наричана по български *Василица*. Преди нѣколко години тукъ е започната постройка на желѣзница отъ Татаръ-Пазарджикъ за София, останала недовършена. Следъ това пжтьтъ се спуща въ една красива котловина, дето лежи градецътъ Ихтиманъ (610 метра) на Мжтивиръ, притокъ на Тополница, който на остарѣлитѣ карти е означаванъ погрѣшно като подбалкански Видъ и е насочванъ презъ въображаеми тѣснини на Балкана къмъ Дунава. По-нататъкъ пжтьтъ пресича вододѣла на Марица и Искъръ (840 метра) и се спуща въ голѣма котловина къмъ града София (българ. Срѣдецъ).

4. Витоша и Рила (Scomius).

Единъ грамаденъ планински вжзелъ се издига въ центъра на полуострова, надъ изворитѣ на Марица, Искъръ, Струма и Нишава, между котловинитѣ на Срѣдецъ, Кюстендилъ и Моравската долина; това е Тукидидовиятъ *Скомбросъ*, при който атинскиятъ историкъ е предполагалъ, че се намиратъ изворитѣ на четири рѣки: Стримонъ (Струма), Нестосъ (Места), Хебросъ (Марица) и Оскиосъ (Искъръ). До наше време тая мѣстность бѣ terra incognita. Само чрезъ топографскитѣ проучвания за прокарване на желѣзници въ Европейска Турция биде откритъ тоя незнаенъ лабиринтъ отъ планински вериги, особено благодарение работитѣ на Хохщетера³². Най-високи върхове тукъ сж *Витоша* и *Рила*. Тѣхъ съединява планинската верига *Верила-планина*, при вододѣла на Искъра и Струма. На западъ отъ Верила се протака плоска терасовидна възвишеностъ *Коняво* и *Върбина-планина*; отъ Витоша пжкъ отиватъ: на западъ безлесното равнище *Голо-бърдо*, на северъ *Люлинъ-планина*, до която се допира, между Нишава и Морава, една широка планинска маса. Въ тоя вжзелъ отъ планински вериги се намиратъ котловинитѣ отъ предишни езера на *Радомиръ* и *Дупница*³³ и дълбоката Искърска долина при Самоковъ. Тая мѣстность е населена съ българското племе *шопи*.

*Витоша*³⁴ (Витошъ, може би, *Doŭux*, Дописа у древнитѣ) е грамаденъ сиенитенъ масивъ, който отъ всички страни има величественъ изгледъ съ своята почти валчеста основа и конусовиденъ връхъ, достигащъ до 2,300 метра надъ морското равнище.